

„Soča“ ishajta vsak petek in velja po pošti prejemanja ali v Gorici na dem pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.
Pol leta . . . . . „ 2.
Četrt leta . . . . . „ 1.

Pri oznanilih in tako tudi pri „pošticah“ se plačuje za navadno tistop no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo 8 kr. v tobakarnicah na Starem trgu in v Nauski ulici.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu naročnina pa upravitelju „Soče“: Hilarijanski tiskarni v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi pa se blagovoljno frankujejo. — Delavcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri upravitelstvu

O človeški odgoji.

V novejših časih se veliko govori pri nas na Avstrijskem o šolah. Gotovo, da ta predmet je velike važnosti, ker velike važnosti kakor za vse, tako tudi za našo državo je okoljščina, če so državljani na vse strani dobro odgojeni; blaginja tako važne naprave za človeško društvo, kakoršna je prav država pa je vsekako očitvena. Noben človek pač ne more, brez za ničevan biti, trditi, da dobra odgoja ni podlaga dušne in telesne sreče kakega človeka, in zaradi tega zamore vsakdo, ki more važnost te zadeve le količkaj spoznati, prevideti, kake vrednosti je predmet današnjega članka.

Da zamoremo razumljivo govoriti, omenjamo, da vsaka odgoja je dvojna: notranja in zunanja odgoja. Notranja odgoja meri na to, da človek zadobi kolikor mogoče visoko plemenitost duše in srca; zunanja odgoja pa se bavi s tem, da priuči človeku one oblike, s katerimi se predstavlja drugim ljudem, in vse te oblike skup se imenujejo društvena omika.

Očitno je, da vsakemu človeku je prva učitelica, najbolj gledé notranje odgoje, njegova mati: ona ima pač od tistega časa, kadar pride človek na svet, z njim vedno opraviti; ona lovi njegove prve poglede; ona mu s svojimi lastnimi pogledi napravlja prve vtise, katerih otrok pač ne razume, pa jih natanjko vidi; ona mu nudi prvič v njegovem življenju prve poskuse; ona ga uči, še preden izgovarja kot dete prve človeške glasove in sloge, malih, ali lepih navad ali pa ne lepih razvad, ki skrivajo v sebi za pozneje življenje otroka toliko dobrih ali pa slabih lastnosti, in ki postanejo pozneje podlaga delu njegovega značaja; ona ga uči prve besede izgovarjati in ob enem razumeti, in od tega časa opazuje še le, če njeni ljubljencek kaže tu in tam kako malo razvado, katere prej še opazila ni. Gotovo je, da dobra ali slaba odgoja matere same se tako rekoč vcepi v otrokovo srce, in to je vzrok, da otroci manj ali več kažejo vse nagnenja svojih mater, in navadno se pravi, da se človeška nagnenja po goli naravi podedujejo po materi. Izvor takih nagnenj tiči pa le v materinem srcu, in te nagnenja se le prostovoljno predajajo, pa ne po naravi podedujejo. Prava odgoja mater je toraj najnujnejša potreba za vsako odgojo otrok, in kako tej potrebi zadostiti, se bojo še dolgo vprašali krogi, katerim je otročje odgoje mar.

Manj ko mati, ali vendar odločilno, upljiva tudi oče — ta pa, še le pozneje, — na to, kaka nagnenja in kake dušne lastnosti se otroku vcepijo ali prav za prav predajo, in ta nagnenja in te lastnosti stariši, če tudi so jim bili prvi začetniki, večkrat tepejo v lastnih otrocih.

Še le potem, ko otrok doseže dovoljno starost, in potem, ko on tudi doma od drugih

ljudi v družini dobiva že ne več vtisov in pravih nagnenj maternih in očetovih, ampak vsakovrstno napeljevanje k dobremu ali slabemu, (in zadnje se naj večkrat godi!) pride otrok še le v roke svojim učiteljem, ki so v naših časih večidel ljudski učitelji. Ti dobe v odgojo otroke, ki so različnih dušnih zmožnosti in nagnenj. In s temi mora ljudski učitelj računati in se z otroci vbivati. Tu je njegova naj večja težava, ne pa, kakor bi kdo mislil, v „slabih glavah“ različnih učencev.

Z ljudskim učiteljem vred in enakomerno vodi tudi duhoven, kojemu je viša naloga, še za versko odgojo otrok skrbeti, splošno odgojo mladine, in če učitelj in duhoven nista dobro odgojena gledé plemenitosti duše in srca, notranja odgoja otrok trpi, kajti tudi duhovnik in učitelj, ki morata povsem složno in v enakem duhu učiti, tako rekoč vcepljujeta lastne nagnenja in lastnosti otrokom, ktere podučujeta.

Gotovo je, da šola takih „npravnih“ lastnosti otrok, ki so se tako, kakor smo rekli, od starišev in drugih ljudi le presadile na otroke, in začetka katerih se otrok ne zaveda, bolj odrasli človek pa le včasih in slučajno (zarad redkega in dobrega spomina) spominja, ne more več premeniti. To njega naloga tudi ne more biti, kajti učitelj ne more niti dobrega niti slabega nagnenja bistveno prenearediti, če tudi mora skrbeti, da se otroci npravno podučujejo; od učitelja pa tudi ljudstvo tirja le bolj, naj izročene mu otroke podučuje v raznih potrebnih vědah, ki bi po našem mnenju morale biti le otrokom dosežne reči, (kakor poduk v veri, čitanji, pisanji, računjanji, nazornem razlaganju čitanega, in kar bi bilo sicer še prav,) ne pa siten in za ljudsko šolo neprebavljiv učeni zavor (ballast).

Ko se otrok priuči vědam, ki jih ponuja ljudska šola, pride še le vrsta na resno in težavnejše podučevanje v težjih vědah, ktere ponujajo srednje učilišča, kakoršne so gimnazije in realke, in ktere věde napravlajo podlago, vsled ktere zamore človek na visokih šolah (vseučiliščih, tehnikah i. t. d.), znati se učiti, da v tužni borbi za obstanek pridobi sebi potrebščini za življenje, ali pa da se posveti znanstvam, in postane, če treba, mučenik divnih muz, ne zmene se prav nič za to, če mu znanstva ne ponujajo vim mlečnih krav.

Nova enciklika.

Listi, ki zagovarjajo katoliška načela, prinesli so na čelu prekrasno encliko sv. Očeta do italijanskih škofov, duhovnikov in ljudstva. Kakor vsa pisma Leona XIII. se tudi ta odlikuje z izredno jasno ter odkriva rane, za katerimi boleha sedanja Italija. Najprej kaže sv. Oče, da nč nenavadnega ne meni povedati v tem listu. Nič novega, a z novim pogledom. Potem pa z mojstersko natančnostjo riše vojsko, ki jo bje framasonstvo, kakor v vseh modernih državah, osobito še v Italiji. Nato našteva posamezne faze te borbe: oropanje rimske stolice, oropanje sa-

mostanev; mladeničem zabranjuje vojaška postava stopiti pravočasno v duhovniški stan. Hočejo na vsak način, da duhovništvo popolnoma oboha, sploh pa vsaki znak katolištva hočejo zbrisati tako iz postav, iz zakona, iz šole . . . To se nahaja ved ali manj v vseh državah modernih, pa osobito v sedanji Italiji. In kje je bil našrt te borbe sklenjen? V loži prostozidarski: kuzenski zakon, postava zoper Opere pie, Giordana Bruna spomenik. In kaj namerava loža v prihodnje? Zabranjevati vsakršno versko vzgojo, kajti ta se ne strinja s brezbožno državo. Postava kuzenske naj se proti duhovnikom in menihom najstrožje izvršuje. Vsa posvetstva in promčenje duhovniško naj se odvzame duhovščini, sploh naj se cerkev izključi od vseh zadev političkih in socialnih. Da pa vsega tega prostozidarji ne izvrše, treba obračati vso pozornost na to, da se vera ohrani, treba vselej in povsod pogumno spoznati svojo vero. Posebno škofje naj se brigajo, da vzgoje dobrih duhovnikov, ki bodo mladino krščansko vzrejevali. Ljudstvo naj se poduči o praven namenu te borbe zoper cerkev, naj se navaja k pokorščini do svojih oblastnih, naj se zbira v katoliško družbe, naj pospešuje dober tisk, za katerega, — pravi, — se je doslej v Italiji premalo storilo. Naj se ozir jamlje na to, da imenitni okrožalec „Humanum genus“ in „Sapientiae christianae“ v resnici prideta v življenje. Slednjč sv. oče nasnanja, kako nevarno je boj cerkve z državo in škodljiv, ker se tako moči kršijo na znotraj, zunaj pa se zaničevanje kaže, ter opominja k miru, ne da bi seveda s tem hotel odstopiti od svojih pravičnih zahtev. — To bi bilo ogrožje dolgemu pisanju.

Človeka prebirajočega to tehtno pisanje nehoté obide spomin čuvaja na Sionu, ki s preroškim pogledom in živo besedo riše sedanost, in iz te sklepa na prihodnost z neko železno logiko, ki je posebnega občudovanja vredna. Brez dvoma bode v narodu italijanskem zanetila novo iskro ljubezni do svete Stolicе. Vredna pa je, da jo pazno prebere vsak katoličan.

Deželni zbor goriški.

III. seja dne 21. oktobra 1890.

Tretja seja, katera je bila napovedana ob 5. uri, se je bila nekoliko zakasnila; še le ob 5. uri in 20 min. jo je odprl dež. glavar, grof Coronini; kot vladni zastopnik je bil navzoč c. kr. namestništevni avetovalec vit. Basizio, izmed poslancev so bili prisotni vsi, zunaj naslednjih: Ritter, Lovisoni, Pajer, Mahorčič, ki so svojo odsotnost opravičili ali z boleznijo ali pa z drugimi siljenimi opravki.

Dnevni red seje je obsegal samo tri točke in sicer:

I. Poročilo dež. odbora zastran potrjenja novega dolga pri kreditnem zavodu v Trstu. II. Poročilo dež. odbora zastran potrjenja odgojovalnine, nakazane Mariji, hčeri r. učitelja Jelšek-a in zastran podelitve milostne pokojnine Tereziji, vdovi r. učitelja Valentina Volerica, in Frančiški Thomann. III. Poročilo dež. odbora zastran naredeb v korist polagroz-nim bolnikom.

Predno se preide k dnevnemu redu, prečita se, kakor navadno, zapisnik prejšnje seje, katerega zbor odobri; na to dež. glavar naznani došle peticije, ktere se izroče deloma pravnemu, deloma pa peticijskemu odseku.

O prvi točki dnevnega reda je poročal dež. odbornik dr. Nik. Tonkli, in je v svojem poročilu navedel razloge, zaradi katerih je bil dež. odbor priučen napraviti dolg 10.000 glđ. Poročilo je zbor sprjel na znanje in postopanje dež. odbora odobril.

O drugi točki je imel poročati dež. odbornik dr. Pajer, ali ker ni bil navzoč, je čital njegovo poročilo odbornik dr. Verzequassi. Na prošnje, katere je toplo priporočal tudi dež. šolski svet, je dež. od-

bor nakasal odgojvalnino v znesku letnih 39 gl. Mariji, bčeri r. učitelja Jelšek-a, podaril je odbor tudi milostno pokojnino v znesku 180 gl. Tereziji, vdovi r. učitelja Valentina Volariča, kakor je tudi privolil dati skoz tri leta podporo, Frančiški Thomann in njunim otrokom.

O naredbah, katere je ukrenil dež. odbor v prid in korist pelagroznihi bolnikov, je spet poročal dež. odbornik dr. Verzeznassi. Poročilo je bilo zelo obširno; iz istega povzamemo na kratkem to le: Ministertvo za notranje zadeve namerava napraviti zavetišče za pelagrozne bolnike, in je tudi že bilo imenovalo komisijo v Gradišči v namen, da bi pozvedovala potrebno, da se zgradi posebno zavetišče za take bolnike, ki niso še popolnoma blazni. Deželni odbor je na to stavil dva predloga: 1.) da naj se za sgradbo namenovanega zavetišča odmeni vsota, katere se akupi, če se proda drž. obligacija nominalne vrednosti 2400 gl., ki je del ostanka onih milodarov, katere je bil leta 1888 „Podporni odbor“, ko se je razšel, izročil dež. odboru v oskrbovanje in eventualno porabo; 2.) da naj se, dokler se ne zgradi zavetišče, iz glavnega zaloga za uboge pokrije polovica stroškov t. j. kakih 500 gl. za oskrbovanje takih pelagroznihi v goriških bolnišnicah. — Predloga je zbor sprejel soglasno.

S tem je bil dnevi red končan, in seja sklenjena. Prihodno sejo je dež. glavar napovedal 23. okt. ob 5. popol; na dnevnem redu bodo poročila finančnega odseka o raznih računih in proračunih.

Drugi deželni zbori.

Isteraki deželni zbor. Prva seja bila je dne 14. t. m. po dokončani službi B. ž. Navzočih je bilo 19 poslancev, in med njimi je bil tudi poreškopoljski škof masgr. dr. Ivan Flapp. Deželni glavar, g. dr. Mate Camptelli prebral je nagovor do deželnih poslancev, v katerem je izrekel nado, da bodo poslanci vse svoje najboljši moči porabili na korist „ljubljene naše Istre.“ Najvažniši posel zasedanja da bo vprašanje o sgradbi železnice iz Poreča v Trst. Omenil je „nesrečo“, katere je zadela deželno blaginico s tem, da je deželni blaginjak izneveril 62.000 gl., česar pa dežela sicer ne bo obdutila (?). Konecne vabi glavar poslance, naj vzkliknejo: „eviva“ Nj. Velečanstvu cesarju, kar se je v obeh deželnih jezikih zgodilo. Potem predstavi glavar vladnega zastopnika, okr. glavarja g. Ellusheg-a, in povabi novoizvoljene poslance: gg. Mandiča in Marinona, naj storita svojo obljubo, na kar je prvi z „objubim“, drugi z „prometto“ odgovoril. Voljena sta bila potem dva zapisnikarja in šest verifikatorjev. Glavar naznanil, da v drugi seji, v četrtek, pride na dnevni red: a razna poročila, b volitav odbora, c poročilo deželnega odbora o novih volitvah, in s tem zaključil sejo.

Deželni odbor izdal je posebno poročilo deželnemu zboru o novih volitvah:

1. izvolitev gg. Jenko-ta in Mandič-a naj se izroči verifikacijskemu odboru, ker je bil vložen a u o n i m a i priziv iz občine Podgrad proti tej izvolitvi;
2. izvolitev g. Marinona (za mesta Palj - Vodnjan) naj se izroči ravno tistemu odboru, ker je vložilo proti izvolitvi priziv nad 50 uradnikov c. k. morarice;
3. izvolitev g. dr. Stanger-ja (za mesta Kastav, Volosko, Lovran in Mošćenice) naj se potrdi, ako-ravno je bilo tudi pri tej izvolitvi nekaj nepravilnosti.

V drugi seji je poslanec Volarič grajal preziranje hrvatskega govora v zbornici deželnih poslancev. Govor g. poslance bil je jako oster, naperjen v prvi vrsti proti vladnemu poverjeniku. — Ko je bila pa na dnevnem redu verifikacija volitev poslancev Mandiča, Jenka in Marinonija, — zbežala je večina iz dež. zbora. — To se menda dozdaj še ni nikjer dogodilo, da večina pobere kopital

Deželni zbor kranjski. Druga seja bila je dne 17. oktobra ob 1/11 uri. Deželni glavar naznanja dopis deželne vlade, da je zakon o povzdigi živinoreje dobil Najvišje potrjenje; dalje naznanja več prošenj, ki so se izročile finančnemu in gospodarsko-upravnemu odseku. — Deželni odbor je predložil poročila o proračunu deželnega zaklada za l. 1891., o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1891., o sgradbi deželnega gledišča in o preložitvi ces. čez Bogenšperk. Na koncu seje je poslanec Šuklje stavil nujni predlog: „Deželni zbor naj sklene: deželni odbor se pooblašča, da sme letošnji kredit za elementarne neugode v znesku 4000 gl. prekoračiti do najvišjega zneska 4000 gl.“ Utemeljeval je svoj predlog s tem, da so požari letos v drželi velikanske škode na Gorenjskem, Notranjem in Dolenjskem napravili. Predlog bil je soglasno sprejet. — Tretja seja bila je dne 21. t. m.

Deželni zbor štajerski imel je dne 16. t. m. drugo sejo. Deželnemu zboru so predložena razna poročila in razne prošnje. Vršile so se volitve v finančni, šolski, peticijski, deželno-kulturni in občinski odsek.

Dopisi.

Iz goriške skelice, 21. oktobra. (Nekaj v preudarek) O pičlih letošnjih poljskih pridelkih, o slabi letini in bebi, katere čaka letos tiste kraje naše dežele, v katerih vinska trta raste, kakor tudi o elementarnih neugodah, ki so zadele našo deželo, o vseh teh rečeh tedaj bi rad Vam nekoliko pisal in potožil; ali danes tega še ne storim, ker je sploh znano, da bodemo letos skoraj vsi več ali manj mnogo trpeli, pa na nekaj drugega bi jaz danes rad opozoril svoje duhovne sobrate. V goriški nadškofiji čutimo veliko pomanjkanje duhovnikov; kjer so nekdanj pastirovali trije duhovniki, delujeta zdaj dva, kjer sta bila še pred malo leti po dva namučena, se morajo zadovoljiti z enim, nekateri duhovniki se pa še celo brez vsakega dušnega pastirja; tudi se ne da še previditi, kedaj in v koliko letih se bodo dalo v okoli priti tsemu pomanjkanju, in to tem bolj, ker v naši nadškofiji slušbuje mnogo duhovnikov, ki so že pri letni in ki bodo v kratkem zvezi za stalni pokoj, če jih nam smrt prej ne pobere.

Jaz tukaj ne maram preiskovati in navajati vzrokov, zaradi katerih se prav pri nas na Goriškem tako malo mladežev posveti duhovskemu stanu; enega vzroka pa vendar ne smem zamolčati, ki mnogo k temu pomanjkanju pripomore, in ta je revščina, ki je vsled slabih let n zavlada pri nas. Kmet je onemogel in je obožal, svojih otrok ne more več pošiljati v mesto, da bi jih tam skoz celo število let sam vzdrževal, in vendar moramo priznati, da je prav kmečki stan tisti, iz katerega so izšli in se porodili skoraj vsi naši duhovniki. V vsaki duhovnji je še vedno marsikater fantič, ki je zelo natančen, ki bi rad šel v mestne šole in od katerega se tudi dá pričakovati, da bode po zvršeni gimnaziji prestopil v bogoslovje, ali kaj pomaga, ko so njegovi stariši siromašni in ne morejo zneči stroškov, katere šolanje prizahtevajo.

Po mojem mnenju je treba v tem oziru nekaj storiti. In kedo je v prvi vrsti in najbolj dolžan skrbeti za duhovski naraščaj, če ne prav mi duhovniki? Glede tega vprašanja smo gotovo vsi edni in ednih mišli, če tudi smo drugače morda nasprotnega političnega mišljenja, ker oni vlečemo se „sterimi“, drugi cikajo pa na „mlado“ stran; v tej zadevi pa, — vaj tako se naadam, — med nami ni nobenega razločka, nobenega nasprotstva, nobenega križanja. Saj imamo, me bode ked. zavrnil, že malo semenišče, ki je ustanovljeno, da se doseže omenjeni namen. Res malo semenišče že imamo, in duhovščina naša je veliko storila za njega ustanovitev in vzdrževanje, ali jaz mislim, da malo semenišče, ki se zdaj brez posebnih letnih doneskov in podpor od naše strani vzdržuje z obrestmi od vsled prvotnih doneskov in zapuščin, nastale glavnice, kakor tudi z Werdenberškimi stipendij, še ne zadoščuje v dosego našega namena. V malo semenišče se sprejemajo le tisti učenci, ki so zvršili najmanj že prvi gimnazijski razred, in tudi potem se še ne more vstreti vsem prosilec. In deloma ne tudi zaradi pomanjkanja prostorov. Jaz sem tega mnenja, da bi tudi mi slovenski duhovniki v tem oziru posnemali svoje italijanske sobrate. Laški duhovniki so ustanovili in vzdržujejo poseben konvikt sv. Alojzija za ubožne pridne učence, ki pridejo v mestne šole; tam vdobivajo stanovanje in hrano, so vedno pod nadzorstvom; ko pa zvršijo prvi ali drugi gimnazijski razred, sprejmejo se, kakor sem slišal, večinoma vsi v malo semenišče. Tako bi lahko delali tudi mi. S početka bi nam šlo sicer težko, ali z vstrajnostjo moramo tudi mi slovenski duhovniki kaj enakega doseči. Ustanovimo najprej s se svojimi doneski, pa tudi s pripomočjo drugih, „študentovsko kuhinjo“, kakršna je, če se ne motim, pred nekimi leti že obstajala v Gorici; v tej kuhinji naj bi dobivali nekateri fantje, ki so komaj prišli na c. kr. v. t. nico, opoldansko hrano; potem pa bi se, ako bi imeli vedno pravi namen pred očmi, storil še drugi korak; napravili bi lahko še mi tak konvikt, ali pa bi se tudi z Lahi zjediniili. Če laški duhovniki, katerih kongregacija gotovo ni večja kakor naša, kaj takega zmorejo in skrbijo na tak način za duhovški naraščaj, potem menim, da bi lahko tudi vsak slovenski duhovnik nekaj pripomogel, da se s početka ustanovi taka kuhinja, ki bi se dala potem še celo razširiti v konvikt.

Ugovarjati pa bi mi znal kdo in reči; mi slovenski duhovniki že tako plačujemo mnogo narodnega davka, ker se v vsaki sili in potrebi, pri vsaki narodni ustanovi in sgradbi vse le k nam zateče in pri nas prosjači. To je res in tega ne tajim; posebnost za otroški vrt in dekliško šolo slovensko v Gorici, smo že marsikaj darovali, tudi razni spomeniki so terjali marsikateri krajcar in goldinarček; družba sv. Cirila in Metodija tudi zahteva nekaj na leto i. t. d. Jaz pa na te ugovore le odgovorim, da so nekateri stroški, katere imamo za edno ali drugo izmed omenjenih reči, navadno le majhni ali tudi le redki; kar pa zadene otroški vrt in dekliško šolo v Gorici, za katere dva zavoda je goriška slov. duhovščina v resnici mnogo že žrtvovala, menim, da se ta dva zavoda

ne bode ta vzdrževata več z letnino „Sloginih“ udov in radovoljnimi podporami in doneski, ker se je nadejati, da bode odbor „Sloge“, (kakor je pri običnem zboru poudarjal in zahteval č. g. župnik Bl. Grča,) delal na to in z vstrajnostjo tudi dosegel, da v kratkem času sprejme v svoje oskrbovanje mesto goriško.

To so moje misli o tem, kako bi bilo nam skrbeti za duhovski naraščaj; časa pravega nisem imel, da bi svoje misli o tem obširnejše razvil; če pa ve kdo za kak drug način, naj ga pové, in vstreženo bode meni in še marsikateremu drugemu.

Duhovnik.

Dostavek uradništva. Kakor smo mogli poizvedeti in ste bržkone tudi V. v tem kaj slišali, gojijo enake misli tudi nekateri gospodi tukaj v mestu, in morda bi se bilo že kaj storilo v tej zadevi, ako bi ne bil nekoliko zbolel gospod, ki se je za enako stvar najbolj zanimal.

Politični razgled.

Notranje države.

Češko. Praški župan dr. Šolc, ki je po preteku treh let odložil svojo častno službo, je zopet izvoljen s 57 glasovi; dvajset listov bilo je oddanih praznih. V svojem zahvalnem nagovoru za izvolitev je omenjal, da naj bodo vsi mestni zastopniki edini v namenu, akoravno so si morda sredstva v dosego tega namena različna. — Obravnave upravne komisije niso dozdale ničesar posrednega dognale; upanje vendar še ni izginilo pri Nemcih in čeških veleposestnikih, da bi se sprava ne mogla vresničiti. — Zarad deželne razstave imeli so Čehi in Nemci pri ces. namestniku skupen razgovor. Ob tej priliki je dr. Hallwich v imenu Nemcev omenjal, naj se vsled elementarnih neugod na Češkem odloži deželna razstava za eno leto, v lasti tudi zato, ker se do tedaj popolnoma razjasni političen položaj na Češkem in bodo vedeli Nemci, ali se jim je vdeležiti razstave, ali ne. — Nekateri staročeški poslanci, ki nočejo glasovati za češko-nemško spravo, snujejo novo stranko med Staro- in Mladochi.

Tirolsko. Tirolski italijanski poslanci dosledno in vstrajno delujejo za lastno deželno avtonomijo. V Tridentu imeli so v tej zadevi ravno pred otvoritvijo deželnega zbora obilno obiskovan shod, kjer sta poslanca dr. Dordi in dr. Brugnara zagovarjala omenjeni načrt ter rekla, da raje odložita svoja mandata, kakor da bi odjenjela od svojih zahtev, ki jih stavita v prosep Italijanov na Tirolskem.

Ogrsko. Ogrski naučni minister, grof Csaky, je nedavno svet iznenadil z novim, posebnim načinom, kako da se poravna razpor med cerkvijo in državo zaradi vpisovanja v krstno matico. Katoliški duhovniki v prihodnje ne bodo dolžni pošiljati izpiskov iz krstne matice naravnost duhovnikom drugih krščanskih ver, marveč jih pošljejo političnemu, oziroma županjskemu uradu, in ta jih dostavi na svoje mesto. Ob sebi se ume, da je tudi to ministrovno sredstvo jalovo.

Vnanje države.

Angleška vlada pripoznala je braziljansko republiko ter je naročila angleškimi vojnimi brodom zastavo braziljske republike pozdravljati.

Srbska. — Državnemu svetu predložen je načrt zakona, vsed katerega bi bili ministri odgovorni. Zloraba ministerske oblasti je kaznovati z zaporem in pa s konfiskacijo imetja.

Turško. Na povelje patrijarhovo so ostale dne 15. t. m. zaprte vse grške cerkve v Carjigradu in po vsej Turčiji. Zagotavlja se, da se je to zgodilo vsled nasprotij med turško vlado in ekumenskim patrijarhom in da vtegne dlje časa pri tem ostati.

Italija. Dne 19. t. m. je kralj podpisal odlok o razpustu zbornice ter določil volitve na dan 16. novembra in ožje volitve na 24. novembra t. l.

Domače novice.

Birma. V Dornbergu so prevzvišeni knezonadškof v nedeljo dne 19. t. m. 175 otrokom zakrament sv. birmo delili. — „N. S.“ je v št. 42 to naznanila z nastopnimi besedami: „v Dornbergu se je že prigodilo, da se je s cerkveno slavnostjo družila kaka neslana demonstracija, kakor n. pr. pri obnem zboru cecilijanskega društva pred nekaterimi leti. Tako bo tudi prihodnje nedelje v tem kraju redka cerkvenena slavnost, in že se pripoveduje, da je previdno in „modro“ preskrbljeno tudi za strankarsko demonstracijo političnega pomena.“ — Kako da se je stvar obnesla, naj le „N. S.“ poroča, ker mi, hvala Bogu, nimamo takih poročevalcev, ki bi se upali trditi, da kedo namerava uporabiti navzočnost prevzvišenega knezonadškofa za politično demonstracijo.

Zadušnico po ranjku v. č. g. Al. Zängerle, profesorjem bogoslovja, daroval je v sredo dne 22. t. m. monsignore Jos. dr. Gabrijelčič, vodja centralnega semenišča, v semeniški kapeli. Slovenskega cerkvenega oparila vdeležil se je tudi naš prevzvišeni knezonadškof, kateremu je bil ranjki profesor in pozneje več let tovariš kot profesor bogoslovja, in vsi gg. profesorji bogoslovja.

Premembe pri učiteljstvu. Professor na ženskem oddelku c. kr. pripravnic v Gorici gosp. Julij pl. Kleinmayr imenovan je stalnim profesorjem na učiteljski v Kopru. Gosp. Ant. Fras portjen je kot stalni profesor na svojem dosedanjem mestu na učiteljski v Gorici. Profesor na učiteljski pripravnici v Kopru gosp. dr. Fr. Kos j. dobil mesto glavnega učitelja na ženskem oddelku goriške pripravnice.

V „N. S.“ št. 42 nahajamo marsikaj, kar je vredno, da tudi naši čitatelji berejo. N. pr. v dopisu „Smarje“ pri Ajdovščini 4. okt.: — Konečno naj Vam, gospod urednik, še povem, da se je pri nas že zdaj začelo agitovati, naganjati in za „božjo voljo“ rotiti, da bil 1891 Smarjenci prav tako volili, kakor so 1885. l. Res, mudi se jim, ker so začeli tako zgodaj! — V članeku „Sloga“ beremo: „Naše prvo politično društvo, katero ča kajo še hude borbe za naša na otna prava ter ima izpolniti še marsikako nalogo za vsestranski blagor naroda našega v Gorici in na Goriškem, se je korenito prerodilo, odkar je v novih rokah.“ — Ko smo to brali, upali smo, da se je novemu odboru že posrečilo, da prevzame „mesto“ oskrbovanje slovenskega otroškega vrta in slovenske dekliške šole (tako misli tudi naš današnji dopisnik iz goriške okolice) ker o približni obdobju zbiranja se je bil žeemu odboru edino to učitalo da dopusti, da prevzame Slovenci ta dva zavoda vzdržujejo. — Ali v članeku beremo drugače: „Stroške mora pokriti jedino le požrtvovalnost slovenskih rodoljubov, naj bivajo kjerkoli.“ — V „Soci“ št. 29. ponatili smo poročilo slovenske dvorazredne dekliške šole za 1889-1890 in objavili tudi: „ako se šola ne razširi v razni dnu, ne more se sprejeti novih učenk.“ Novi odbor j. torej le izviril, kar je tudi bilši nameraval storiti. Bilši odbor je sprejemal letnino društvenikov, — če so jo vplačali, — hvaležno je sprejel tudi vsaki zadovoljni donesek, — ali upal bi si ne bil nikda reči: „tudi radodarnost ne more biti brez pravila in reda, marveč se mora pokoriti redu, po katerem je darovalcu znano, kedaj in koliko hoče podariti.“ — Ker je bila tudi izključenim bilšim odbornikom „jako imenitna naloga „Sloga“, akrb za slovenske ljudske šole v Gorici,“ k. so novim rokam tudi nekaj okroglega zapustili, in ker je naš list vedno povdarjal potrebo vzdrževanja osnovnih slovenskih zavodov, ponatili smo po „N. S.“ doslovno oklic „Sloga“, nadjaje se, da se dosežajim podpornikom pridružijo še novi. — „Ljubljanskega „Slovenca“ je že zopet prevzela nek dopisnik iz Goriškega v 234 številki kot urednik „G. L.“ je bolj na mestu, nego je bil pohvaljeni g. Fr. Povše (kateriga pa radi privoščimo Kranjem ter si ne želimo njegovih vrlin niti kot urednika, niti kot voditelja kmetijske šole) in bolj nego nekdo na nekem drugem, kamor se je kar čez noč utiril, dast nima ne poklica, ne razuma in ne srca za take posle.“ Ponatili smo te vrstice onim gg. v pomislek, kojim so ravno g. Povšeta kot žrtve nestirnosti in maščevalnosti dr. Tonkličja slikali.

Novo kapelo v hiši vsmiljenih se tar blagoslovil je slovesno prevzvišeni knezonadškof v četrtek, dne 23. t. m.

Samomor. V saboto dne 18. t. m. našli so truplo L. K. iz Solkana, katerega so domači že od srede pograšali. Imel je razstreljeno glavo. Govorijo, da je vzrok samomora „nesrečna ljubezen“. Truplo še je 29letnega mladenca so še tisti večer zagrebli. — Da bi se le novosegna kuga ne vgnezdila tudi med Slovenci!

Volka bodo lovili vsled dovoljenja st. c. kr. okr. glavarstva občinari iz Kala, Lokovca, Čepovana, Lokvi, Banjšice in iz Bat dne 25. oziroma 27. t. m.

Mitnice na cesti po soški dolini bodo oddali v zakup potom javne dražbe dne 8. novembra t. l. Kliona cena je 4422 gl.

Proti petardovcem. Dne 20. t. m. bila je pred deželnim sodišcem v Trstu tajna obravnava pri zapitih durih proti Karolu Corgetti-ju, zatočencu zaradi metanja petard. Obravnava nadaljevala se je tudi dne 21. t. m., ker zaslišanih je bila cela vrsta prič. Sodba bila je pa na večer javno proglašena. Zločinca so obsodili na 3½ leta težke, posostrene ječe. Plačati mora tudi dečku Boldriniju 300 gl. za bolečine in 2000 gl. za izgubljeno oko.

„Skrbi za dušo“ naslov je mašni knjigi, koja je zložil in založil Karol Čigon, vikar v Temnici na Kraju, zadaja pošta Kostanjevica. Tiskala „Katol. Tiskarna“ v Ljubljani.

Cena knjigi z zlato obrezo, pozlaščeni in z zapenko je — 1 gl. 10 kr. Ravno taki brez zapenke 1 gl. — Šagrin usnje. 85 kr. — Navadno usnje z marmot. obrezo 75 kr. Dobiva se knjiga pri g. založniku in pri g. Feid. Wokulatu, knjigarju v Gorici.

Imenovani gospod ima na razpolago tudi še precej l. 1888 izdanih brošuric: „Sv. Frančišek in III. Red“ po 15 kr. izpis.

Pri njemu se tudi zamore vsakdo vpisati v prvažno bratovščino sv. bratov Cirila in Metoda. Priporočila se č. gg. sobratom — duhovnikom in sl. občinstvu.

Razne vesti.

Potovanje v Jeruzalem. Peto avstrijsko karavano osnuje g. Woerl na Dunaji o prihodnji Volikond. Pot obsega: Trst, oziroma Reka, Aleksandrija, Kairo, Ismailia, Port-Said, Jaffa, Jeruzalem, Betlehem, Carigrad. Za prvi razred se plača 615 gl., za drugi 530 gl. Kdor bi se zanimal za to pot, sporodi naj svoje želje L. Woerl-u, Dunaj, I. Spiegelgasse No 12.

Strossmayer in Madjari. „Pester Lloyd“ je ovačil ob Strossmayerjevi zadnji slovesnosti nekatere h votske podčastnike banjaluske posadke, ki so brzojavno čestitali velikemu domoljubu. Dva vojaka sta dobila po dvajset, pet pa po trideset doli zapora; po prestani kazni imajo se premestiti k drugim polkom. — Madjarski strasti je zadoščeno.

Hrvatska vlada je razveljavila prepoved uvažanja živine iz Istre; prepoved je bila izdana dne 27. aprila t. l., ko se je pokazala živinska bolezen v Istri.

Štrajk pri dunajskem tramvaju poslujočega obaja je izbuknil dne 19. t. m. Vsled tega je prenehal promet po vseh tramwayskih progah. Najnovejša poročila javljajo, da je strajk mirnim potom po nekoliko dnevih končan in promet na vseh progah zopet odprt.

Nevhta s točo. Javlja se iz Zadra dne 20. t. m.: „po tri mesečni suši je bila tukaj in po okolici huda nevihta s točo, ki je zbila z oljk ves sad.“

Opazka uredništva. G. Rodoljubu, dopisniku iz držbe 16/10. Oprostite! Vsestranski ožiri nas zavirajo, da Vašega v lepi obliki stavljenega dopisa, čegar vsebina nam vgaja, za zdaj ne objavimo. — Nek lko predrugoben pride morda na vrsto. Za danas omenimo le prislovico: kakor si kuo postelje, i. t. d. Posimo, oglasite se večkrat!

Oklic.

(P. n. gospod I)

Splošno je priznana resnica, da čegar je mladina, tega je prihodnost; zato vidimo povsod velikansk boj, ki se bje za namenom, da bi mladina postala pristopna tej alžoni moči. Posebno Slovincem gouv se v tem oziru velike krivice, ker njihovi deci se na mnogih krajih ne daje prilika, da bi se mogla

vzgojiti in poučiti na temelju svojega rojstva in rojstvenega svojstva, temveč se vabi ali celo sili v učilnice in vzgojevalnice, v katerih se mora preleviti, sleči svojo rojstvo, ter obleči nekaj, kar ni njeno, kar jo pači, kar jo duševno zastrupi in razdraži; da je pripravna za nazore in čine, katere mora studiti in obsoditi vsak zvest državljan, veren kristijan in pošten človek.

Takih nevarnostij tudi v Gorici slovenska mladina ni povsem prosta, kakor kaže zgodovina zadnjih in sedanjih let v veliko žalost dobro mislečim ljudem. Zato je društvo „Sloga“ že pred več leti ustanovilo v Gorici slovenski otroški vrt in dekliško šolo, ki se je pred leti razširila v dvorazrednico. Kako potrebna sta bila ta zavoda, v katerih se odgojuje mladina v katoliškem duhu in na temelju naravnih, od vseh vzgojevalcev kot jedino pravih priznanih postav, kaže obilo število otrok, ki leto za letom pohajajo ta zavoda, ter potreba, da se je do zdaj obatoječa dvorazrednica letos „razširila v trofazrednico“, ker drugače bi bi bilo moralo šoloko vodstvo odpustiti mnogo deklic, ki so prenapolnjevale dosedanje prostore. Toliko otrok prihaja v domača zavoda brez sile, brez vabila, brez iskanja. Koliko bi jih prišlo, ako bi se pa roditelji in varuhi opozarjali na lepo priliko, poskubeti svojim otrokom pouk in vzgojo, kakršna jim pristaja po naravi, človeka prvi in najboljši učiteljci? Otroških vrtov bi moralo nastati veliko več, in sedanjim razredom dekliške šole bi se morali dodati še drugi.

Ali žal, da gmotni oziri zavirajo hitreji napredek in da uzročujejo, celo za ohranitev tega, kar obstoji in kar se je letos dodalo, podpisaneu odboru mnogo skrbij. Društvo nima rednih dohodkov, razen društvenine svojih članov, katera pa niti približno ne zadoštuje za vzdrževanje ročenih zavodov; tolke manj pa za ustanovo novih ali za daljno širjenje obstoječih. Kar pomanjkuje, dobiti se mora veld §. 7. b. pod imenom prostovoljnih daril. Od radodarnosti društvenikov in drugih rodoljubov bo tedaj odvisna usoda prekoristnih naših zavodov. Ali tudi radodarnost ne more biti brez pravila in reda, ako hoče doseči svoj vzvišeni namen; marveč se mora pokoriti redu, po katerem je darovalcu znano, kedaj in koliko hoče podariti, društvenemu odboru pa, kedaj in koliko podpore more pričakovati, da more uravnati proračun svojih stroškov na gotovi podlagi in ne brez nje. Zato je odbor v svoji seji 9. t. m. zpoznal kot najprimernejši način, po katerem se morejo društveni zavodi podpirati, redne doneske, katerih darovalce toliko ne občuti, ker so razdeljeni na manjše vsote, a na katere društvo vendar z gotovostjo računa, ker so občasni.

Vsled tega obrača se ujudno podpisani odbor do Vašega p. n. blagorodja z nujno prošnjo, da bi z ozirom na preblagi namen, ki ga imata društveni otroški vrt in dekliška šola v Gorici, ter na nedostatnost društvenine za njih vzdrževanje, blagovolili odločiti se za redno podporo navedenih zavodov ter naznaniti mu, v kolikih zneskih in v kakih obrokih (mesečnih, dvomesečnih, četrtnih, polletnih, letnih) hočete podpirati šolstvo med Slovenci v Gorici. Ako stanujete v mestu, pride do Vas po odgovor poseben odborov pooblaščenec; ako bivate na deželi, ste uljudno prošni, odgovoriti podpisaneu odboru pisмено ali po ustnem sporočilu, ali pa naznaniti odgovor društvenemu poverjeniku onega kraja. Odbor bo sprejel radodarne doneske po pooblaščenih, po poverjenikih ali potom poštne hranilnice.

Nadejaje se najugodnejše rešitve svoje v prid in korist slovenskih prebivalcev v Gorici stavljene prošnje, izreka Vam podpisani odbor že naprej svoje najtoplejšo zahvalo.

V Gorici, 12. oktobra 1890.

Za Slovensko narodno-politično društvo „Sloga“
ODBOR.

Največja zaloga
ŠIVALNIH STROJEV

JAN. JAX.

Ljubljana.

Na mesečne obroke po
4 do 5 gl.

ŠESTLETNO JAMSTVO.

Pouk brezplačno.

ZASTOPNIK v Gorici je mehanik Ignacij Sauer, Nauska ulica 14.

Verfälschte schwarze Seide.

Man verbrenne ein Musterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verascht bald und hinterlässt wenig Asche von ganz helbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schussfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterlässt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide, nicht kräuselt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerfällt sie, die der verfälschten nicht. Das Seidenfabrik-Depôt von G. Henneberg (K u K Hoflieferant), Zürich, verwendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen an Jedermann und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus.

Odlikovanje z svetovnih razstav:

v Londonu 1882, Parizu 1867, na Dunaji 1873 in spot v Parizu I. 1878.

Prodaja klavirjev s plačilom na obroke.

Klavirji za koncerte in za dom, kakor tudi pianini iz slavno znane firme: Gottfried. Oramer, Wih. Mayer na Dunaji prodajajo se po 380 gl., 400 gl., 450 gl., 500 gl., 550 gl., 600 gl. in 650 gl.

Klavirji drugih firm po 280-350 gl.; pianini drugih firm od 350-600 gl.

Dobijo se vedno v

A. Thierfelder-jevi

prodajalnici in posojilnici klavirjev na Dunaji, VII Burggasse 71.

Vozilni listi

AMERIKO

Kralj. belgijski poštni parnik društva „Red Star Linie“ iz Antwerpen-a naravnost v

New York & Philadelphia

priznan od visoke c. k. avstrij. vlade.

Pojasnila daje:

priznana zastopstvo

Ludwig Wielich

in Wien, V, Weyringergasse 17

ali

Josef Strasser

Speditionsbör. für die k. k. Oest. Staatsbahnen in Innsbruck.

PRODAJA PAPIRJA

Tiskarna Pallich

v Gorici — Travniki 6.

Prodajam po najnižji ceni vse, kar je potreba za pisanje in šolsko rabo. Tiskam knjige in drugo. Imam v zalogi tiskovine za občinske vrade, šolske, molitvene knjige, liste ilustrirane in za modo, slovstvena dela vseh strok.

Tiskovine vsake vrste se oskrbujejo točno in najceneje.

Nadejajo se mnogih naročil se priporočam z odličnim spoštovanjem

Se priporočam dalje svojo največjo in najcenejšo zalogo vseh šolskih knjig in pisne priprave za mestne in ljudske šole.

J. Pallich.

Poklika blago dobro opravljeno in pošteno preda!

Teodor Slabanja

robar v Gorici, ulica Karli št. 17.

priporoča se vljudo pri visoko častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in odja najnovejšo oblike, kot: monstrane, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.

Stare reči popravi, ter jih v ognji pozlati in posrebrti. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja.

Poklika blago dobro opravljeno in pošteno preda!

Nunske ulice št. 9.

Za vseh vernih duš dan PRIPOROČA

svojo veliko zalogo najbolj okusno napravljenih nagrobnik vencev, kakor tudi trakove z vsakoverstnimi napisi po najnižji ceni

Karolina Riesner

v nunski ulici šte. 9.

Nelle tutte traffiche nonché negozi di galanteria.

Prvo skladišče. — V Raštelji št. 225

JOSIP CULOT

V GORICI.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da sem dobil na veliko izbiro čevljev, čevljičev, škorenj, velikih čevljev in šlap s sukna, klobučine in usnja vsake velikosti za otroke male in velike in za odrasle s podplati in brez njih in tudi z ličnim usnjem znotraj in sicer vse to letošnje blago.

Bogata zaloga: celuločnih zavrtnikov in zaplestikov za duhovnike, meščane in vojake; podobice, rožnih vencev, svetinj; cigaretnega papirja nove vrste; okvirjev s papirja z vsem, kar je treba, s papirja zlate, sreberne in rudnake barve; lepotečja dišav; vsake vrste ugrad na veliko izbiro za dečke in deklice; različnih kovčegov in popotnih torb za gospe in gospode; vsakovrstnih čevljev, šolnov in šolčkov malih in velikih za moške in ženske; vrhu tega vsakovrstnih galantarji ličnih in navadnih na veliko izbiro.

Velika in Mala Pratika
Slovenske ut J. BLAZNIK-OVI
v Ljubljani.

Prvo skladišče. — V Raštelji št. 225

Coppag & Skert

Glavna Zaloga

Semeniške ulice 12.

obče poznata trgovina knjig, umetnin, muzikalij in papirja

v Gorici.

Podružnica

Na Travniku 14.

Priporoča slavnemu občinstvu svojo pomnoženo zalogo uradnega, listonega, tiskarskega in zavojnega papirja.

Največa zbirka vradnih, šolskih, risalnih in slikarskih potrebščin.

Mnogobrojna zbirka mašnih in molitvenih knjig.

Trgovcem in prekupcem še poseben odbitek

TOČNA POTREŽBA

HILARIJANSKA TISKARNA

v Gorici, v nunskih ulicah h. št. 14,

sprejema v tisk knjige, knjižice, čevnike, vizitne liste, vabila, okrožnice, sonete, peti cije, cenike, jedilne liste, bolete, vozne in mrtvaške liste, žalna pisma in vsakršna dela, ki spadajo v delokrog tiskarske umetnosti po prav nizkih cenah.

Tiskarna ima v zalogi vsakovrstnih tiskanic za cerkveno rabo, kakor: za spričevala, račune, dnevnike, zapisnike, pregledne, razkaze, pomnilke, kanonske table, matice (matrike) za krst, birmo, zakon, smrt, velikonočne liste, kakor tudi za popis duš (status) v latinskem, slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku itd. itd.

Tiskarna daje poročstvo za natančno in hitro postrežbo in za nizkost cen.